МІНІСТЕРСТВО НАУКИ І ОСВІТИ УКРАЇНИ

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА ФРАНКА

Кафедра німецької філології

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
В. о. декана факультету
Іноземних мов
Доц. Бораковський Л. А.
_____
"__" _____2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Література як складова новітньої диґітальної культури

Шифр і назва навчальної дисципліни

галузь знань	03 Гуманітарні науки (шифр і назва галузі знань)
спеціальність	035 Філологія (шифр і назва спеціальності)
Спеціалізація	035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька (шифр і назва спеціалізації)
факультет, відділення:	факультет іноземних мов, кафедра німецької філології (назва факультету, відділення)

Львів 2023–2024

Робоча програма з навчальної дисципліни «*Література як складова новітньої дигітальної культури*» для студентів за спеціальністю 035 Філологія для спеціалізації 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька. Львів: ЛНУ, 2023. 14 с.

Розробник: **Світлана Павлівна Маценка**, професор кафедри німецької філології, доктор філологічних наук, професор

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри німецької філології

Протокол № 12 від "23" червня 2023 року

В.о. завідувача кафедри
німецької філології (доц. Петращук Н. Є.)

Ухвалено Вченою радою факультету іноземних мов

Протокол № 9 від "26" червня 2023 року

©_____, 2023 рік
©_____, 2024 рік

1. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, освітньо-кваліфікаційний рівень</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кількість кредитів – 3</td><td>Галузь знань
03. Гуманітарні науки
(шифр і назва)</td><td colspan="2" rowspan="2">вибіркова</td></tr>
<tr><td></td></tr>
<tr><td>Модулів – 1</td><td rowspan="4">Спеціальність:
035 Філологія
Спеціалізація: 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно)</td><td colspan="2">Рік підготовки</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів – 2</td><td>1-й</td><td>-й</td></tr>
<tr><td>Індивідуальне науково-дослідне завдання
_____
(назва)</td><td colspan="2" rowspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>Загальна кількість годин – 90</td></tr>
<tr><td rowspan="13">Тижневих годин для денної форми навчання:
аудиторних – 2
самостійної роботи студента – 3,6</td><td rowspan="13">Освітній ступінь:
магістр</td><td>2-й</td><td>-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>16 год.</td><td>год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>16 год.</td><td>год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td>год.</td><td>год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>58 год.</td><td>год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Індивідуальні завдання:</td></tr>
<tr><td colspan="2">год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю:</td></tr>
<tr><td></td><td>залік</td></tr>
</table>

Примітка.
Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання –
для заочної форми навчання –

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу «*Література як складова новітньої диґітальної культури*» – представлення новітньої художньої літератури як критичної інстанції розмислів про диґітальний розвиток сучасного суспільства.

Завдання:

- Осмислення понять «диґітальне суспільство» і «культура диґітального»;
- Характеристика відношення літератури до процесу диґіталізації;
- Окреслення впливу диґіталізації на процес літературного розвитку;

- Виявлення впливу дигіталізації на жанр, авторство, оповідну манеру і структуру літературного твору;
- Обговорення переваг і загроз із боку штучного інтелекту;
- Аналіз романів, які інтерпретують новітні технології.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК3. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Фахові компетентності (ФК):

ФК2. Здатність осмислювати мистецтво слова як систему систем, розуміти еволюційних шлях розвитку вітчизняного і світового літературознавства.

ФК3. Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки.

ФК6. Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань.

ФК7. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

ФК10. Здатність застосовувати літературознавчу методологію, розглядати актуальні літературні тексти в літературно-історичному контексті, розуміти специфіку літературної комунікації у культурологічному та історичному полі, усвідомлювати зв'язок літератури з іншими дискурсами і формами знання.

ФК11. Здатність вільно, гнучко та ефективно використовувати німецьку та англійську мови у письмовому та усному мовленні, в різних жанрово-стильових видах і регістрах спілкування для розв'язання комунікативних завдань.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН3. Застосовувати сучасні методики і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в конкретній філологічній галузі.

ПРН8. Оцінювати історичні надбання та новітні досягнення літературознавства.

ПРН11. Здійснювати науковий аналіз мовного й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.

ПРН12. Дотримуватися правил академічної доброчесності.

ПРН15. Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного чи літературного матеріалу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

<u>знати</u>:

- Концепти «дигітальне суспільство» і «культура дигітального»;
- Поетику літератури, присвяченої дигіталізації;
- Наративні концепти літературної дигіталізації;
- Специфіку романного розповідання дигіталізації;

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен
вміти:

- Застосовувати сучасні методи аналізу тексту до літературних творів про диґіталізацію;
- Аналізувати буденні явища, пов'язані з диґіталізацією, використовуючи літературний матеріал;
- Оцінювати небезпеки і шанси процесу диґіталізації.

Програма навчальної дисципліни
Література як складова новітньої диґітальної культури

Змістовий модуль 1. Диґітальне суспільство і культура диґітального
Тема 1. Поняття «диґітальне суспільство»: шанси і ризики
Тема 2. Диґіталізація і «культура диґітального». Теорія Фелікса Штальдера
Тема 3. Художня література і «культура диґітального»

Змістовий модуль 2: Літературне осмислення диґіталізації
Тема 4. Статус сучасної літератури у (пост-)диґітальній культурі
Тема 5. Вплив диґіталізації на поетику сучасного роману
Тема 6. Взаємини між людиною і машиною в романі «Свій серед машин» І. Мак'юена
Тема 7. Штучний інтелект і людське серце в романі «Клара і Сонце» К. Ішіґуро
Тема 8. Деконструкція людського в романі «Винайдення непокори» Маріни Кявадечер
Тема 9. Напружені зв'язки між часом, суб'єктом і мовленнєвим актом у романі «Дейв» Рафаели Едельбауер
Тема 10. Індивідуум в диґіталізованому суспільстві (роман «Тінґ» Артура Дзюка)
Тема 11. Нові технології в романі «Піксель-танцівник» Беріт Ґлянц
Тема 12. Вплив інтернету на життя людини в романі «Автоматон» Беріт Ґлянц
Тема 13. Вплив диґіталізації на сучасне життя у романах Дейва Еггерса («Сфера», «Евері»)
Тема 14. Алгоритм як автор тексту – есе «Я і мій алгоритм» Даніеля Кельмана
Тема 15. Сучасні експерименти у художній літературі з ШІ

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Диґітальне суспільство і культура диґітального												
Тема 1. Поняття «диґітальне суспільство»: шанси і ризики	7	2				5						
Тема 2. Диґіталізація і «культура диґітального». Теорія Фелікса Штальдера	7	2				5						
Тема 3. Художня література і «культура диґітального»	7	2				5						
Разом за змістовим модулем 1	21	6				15						
Змістовий модуль 2: Літературне осмислення диґіталізації												
Тема 4. Статус сучасної літератури у (пост-)диґітальній культурі	7	2				5						
Тема 5. Вплив диґіталізації на поетику сучасного роману	9	2				5						
Тема 6. Взаємини між людиною і машиною в романі «Свій серед машин» І. Мак'юена	7		2			5						
Тема 7. Штучний інтелект і людське серце в романі «Клара і Сонце» К. Ішіґуро	7		2			5						

Тема 8. Деконструкція людського в романі «Винайдення непокори» Маріни Клявадечер	7	2				5						
Тема 9. Напружені зв'язки між часом, суб'єктом і мовленнєвим актом у романі «Дейв» Рафаели Едельбауер	7	2				5						
Тема 10. Індивідуум в дигіталізованому суспільстві (роман «Тінґ» Артура Дзюка)	9		2			5						
Тема 11. Нові технології в романі «Піксель-танцівник» Беріт Ґлянц	7		2			5						
Тема 12. Вплив інтернету на життя людини в романі «Автоматон» Беріт Ґлянц	9		2			3						
Тема 13. Вплив дигіталізації на сучасне життя в романах Дейва Еґґерса («Сфера», «Евері»)			2									
Тема 14. Алгоритм як автор тексту – есе «Я і мій алгоритм» Даніеля Кельмана			2									

Тема 15. Сучасні експерименти у художній літературі з ШІ		2	2									
Разом за змістовим модулем 2	69	10	16			43						
Усього годин	90	16	16			58						
ІНДЗ			-	-		-			-	-	-	
Усього годин												

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Взаємини між людиною і машиною в романі «Свій серед машин» І. Мак'юена	2
2	Штучний інтелект і людське серце в романі «Клара і Сонце» К. Ішіґуро	2
3	Індивідуум в дигіталізованому суспільстві (роман «Тінґ» Артура Дзюка)	2
4	Нові технології в романі «Піксель-танцівник» Беріт Ґлянц	2
5	Вплив інтернету на життя людини в романі «Автоматон» Беріт Ґлянц	2
6	Вплив дигіталізації на сучасне життя в романах Дейва Еґґерса («Сфера», «Еверi»)	
7	Алгоритм як автор тексту – есе «Я і мій алгоритм» Даніеля Кельмана	2
8	Сучасні експерименти у художній літературі з ШІ	2

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сформулювати основні тези книги: Stalder F. Kultur der Digitalität. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 2021.	10

2	Подивитися фільм «Ex Machina» (R.: Alex Garland, GB, 2015). Охарактеризувати основну тему. Обрати теми для модульної роботи.	5
3	Послухати доповідь проф. S. Catani „KI und die Künste“ // https://www.twitch.tv/videos/959002492com/watch?v=F8qxbAGYEPY	5
4	Прочитати роман «Свій серед машин» І. Мак'юена, визначити проблематику роману.	5
5	Прочитати роман «Клара і Сонце» К. Ішігуро. Підготувати невелику презентацію з цитат роману, які репрезентують концепт штучного інтелекту роману.	5
6	Прочитати роман «Винайдення непокори» Маріни Клявадечер, охарактеризувати основних персонажів.	5
7	Осмислити основні ідеї роману «Дейв» Рафаели Едельбауер.	5
8	Прочитати роман «Тінґ» Артура Дзюка, Осмислити тему нагляду за допомого. ШІ.	5
9	Охарактеризувати тему диґіталізації в романі «Піксель-танцівник» Беріт Ґлянц.	5
10	Поміркувати над впливом інтернету на прикладі роману «Автоматон» Беріт Ґлянц.	2
11	Подивитися екранізацію роману «Сфера». Поміркувати над темою диґіталізації у сучасному житті.	4
12	Прочитати есе Д. Кельмана «Я і мій алгоритм», поміркувати над темою впливу ШІ на художню творчість.	2
	Разом	58

7. Індивідуальні завдання

Написати модульну роботу на одну із запропонованих тем:

1. Gegenwartsliteratur als kritische Reflexionsinstanz medialer Entwicklungen.
2. Darstellung der Digitalisierung im Roman „Der Circle“ von Dave Eggers.
3. Die medial vermittelte Wirklichkeit im Gegenwartsroman.
4. Dystopische Medienwelt im Gegenwartsroman.
5. Das „Postdigital“ nach Florian Cramer.
6. Narrativ der digitalen Überwachung im Roman „Das Rink“ von Artur Dziuk.
7. Verhältnis zwischen Menschen und Maschine im Roman „Maschinen wie ich“ von Ian McEwan.
8. Roboter und Androiden als das dritte Geschlecht.
9. Digitalisierung im Roman „Pixeltänzer“ von Berit Glanz.

8. Методи навчання

Пояснювально-ілюстративний метод, метод проблемного викладення матеріалу. Колаборативне навчання. Інтерактивне навчання. Культурознавчий метод.

9. Методи контролю

Загальною метою контролю успішності науково-теоретичної та практичної методичної підготовки є виявлення рівня засвоєння студентами теоретичних знань навчальної дисципліни та обсягу умінь застосовувати набуті знання для вирішення практичних завдань.

Система контролю з «*Література як складова новітньої дигітальної культури*» для студентів освітнього рівня «магістр» охоплює **поточний контроль** та **підсумкове оцінювання.**

Під час *поточного контролю* оцінюються відповіді студента на семінарських заняттях, результати самостійної роботи з науковою літературою та першоджерелами, а також якість виконання студентом індивідуального завдання у вигляді реферату та його презентації.

Підсумкове оцінювання - залік

Підсумкове оцінювання навчальних досягнень студентів у формі заліку враховує результати аудиторної роботи, самостійної роботи та модульних тестових завдань.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90–100	зараховано
70–89	
51–69	
26–50	не зараховано
1–25	

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	**56 балів** (поточний контроль) – оцінка участі у лекціях та відповідей на семінарських заняттях	**20 балів** (проміжний контроль) – за результатами виконання самостійної роботи	**24 бали** (модульна письмова робота)
Мінімальний пороговий рівень	31 балів (поточний контроль)	10 балів (проміжний контроль)	10 балів

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
45–56 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибокого та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, аналізує і робить висновки.
35–45 балів	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтованого його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовує при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією. Проте при висвітлення певних питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються неточності та незначні помилки.
25–35 балів	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. НЕ здатний до глибокого аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
12–25 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриваючи зміст теоретичних питань і практичних завдань.
5–12 балів	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавальних явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0–5 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Вид	Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів
Реферування статті, фрагменту монографії	Оцінювання самостійної роботи студентів враховує якість та обсяг опрацювання наукової та додаткової художньої літератури, вміння її реферувати, аналізувати, узагальнювати результати пошуків, а також виклад власних думок. Для отримання максимальної кількості балів необхідно детально ознайомитися з науковими текстами, виокремити основні положення, підтвердити їх цитатами. Реферування	10

	теоретичних робіт за готовими зразками оцінюється не вище 5 балів.	
Аналіз художнього твору	Обов'язкове прочитання оригінальних художніх текстів та їхній самостійний аналіз.	10

Критерії оцінювання модульної роботи:

- **«відмінно»** (19 – 24 бали): повне розкриття теми, яке демонструє глибоке розуміння предмету вивчення й аргументований виклад матеріалу, правильне оформлення наукової роботи;
- **«добре»** (14 – 19 балів): достатнє розкриття теми, яке демонструє доволі глибоке розуміння предмету вивчення й аргументований виклад матеріалу, правильне оформлення наукової роботи з деякими неточностями і незначними помилками;
- **«задовільно»** (5 – 14 балів): неповне розкриття теми, яке демонструє поверхневе розуміння предмету вивчення й недостатньо аргументований виклад матеріалу, неправильне оформлення наукової роботи із суттєвими неточностями і помилками;
- **«незадовільно»** (0 –5 балів): незадовільне виконання завдання, яке свідчить про недостатню сформованість передбачених фахових компетентностей, знань і вмінь або невиконання завдання.

Відвідування лекцій	2 x 8 = 16
Семінарські заняття	8 x 5 = 40
Самостійна робота	20
Модульна робота	24
Разом	**100**

Для зарахування семінарського заняття **обов'язковим** є прочитання заявленого у темі художнього твору в оригіналі, ознайомлення із додатковою теоретичною літературою, глибоке розуміння тексту на рівні мови і художньої образності.

Для зарахування самостійної роботи обов'язковим є ***вдумливе прочитання*** запропонованих художніх творів, вміння виокремити головні думки і теоретичні положення та розуміння концептів історії.

Для зарахування модульної роботи **обов'язковим** є огляд розв'язання запропонованої проблеми в науковій літературі, а також формулювання власного розуміння проблеми, що розглядається.

11. Методичне забезпечення

1. Bormann D. C. Literatur interpretieren. Ein Analyse-Tool. – Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2013. – 157 S.
2. Corbineau-Hoffmann A. Die Analyse literarischer Texte. – Dresden: A. Franke, 2002. – 215 S.
3. Köppe T., Winko S. Neuere Literaturtheorien. Eine Einführung. – Stuttgart, Weimar: Verlag J. B. Metzler, 2008. – 325 S.

12. Рекомендована література

Основна

1. Digitalität im Gegenwartsroman. Der Deutschunterricht, № 2, 2023. 96 S.
2. Handbuch Künstliche Intelligenz und die Künste / Hrsg. von S. Catani, J. Pfeiffer. Berlin, Boston: De Gruyter, 2023. 650 S.
3. Hayer B. Mediale Existenzen? Existenzielle Medien? Die digitalen Medien in der Gegenwartsliteratur. Würzburg: Königshausen & Neumann, 2016. 365 S.
4. Karnatz E. M. Autorschaft, Genres und digitale Medien: Sibylle Berg, Markus Heitz, Cornelia Funke und Michael Köhlmeier im literarischen Feld der Gegenwart. Bielefeld: transcript, 2023. 300 S.
5. Stalder F. Kultur der Digitalität. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 2021. 200 S.
6. Wie postdigital schreiben? Neue Verfahren der Gegenwartsliteratur / Hrsg. von H. Hamel, E. Stubenrauch. Bielefeld: transcript, 2023. 258 S.

Допоміжна

1. Bronner G. Kognitive Apokalypse. Eine Pathologie der digitalen Gesellschaft. München: C. H. Beck, 2022. 285 S.
2. Catani Stephanie. „Erzählmodus an." Literatur und Autorschaft im Zeitalter künstlicher Intelligenz // Jahrbuch der Deutschen Schillergesellschaft ‚64 (2020). S. 287–310.
3. Kreuzmair E. Die Zukunft der Gegenwart. Über die Literatur der ‚digitalen Gesellschaft' // text+kritik Sonderband „Digitale Literatur II" (2021), S. 35-46.
4. Kreuzmair E. Drahtlose Netzwerke. Reflexionen der „Kultur der Digitalität" in Terézia Moras Roman *Das Ungeheuer* und ihr Potential für den Deutschunterricht // Internet – Literatur – Twitteratur. Erzählen und Lesen im Medienzeitalter. Perspektiven für Forschung und Unterricht / Hrsg. von Anne-Rose Meyer. Peter Lang: Berlin 2019, S. 61–83.
5. Kreuzmair E. Textmanagement. Schreiben auf und mit sozialen Medien // Sprache und Literatur 51, 2022. S. 18–35.

Інтернет-ресурси

1. Beilein M., Stockinger C. Literatur und Digitalisierung // Zeitschrift für Germanistik, Neue Folge XXVII (2017), H. 23. S. 233–238. https://www.ingentaconnect.com/contentone/plg/zfg/2017/00000027/00000002/art00001?crawler=true&mimetype=application/pdf
2. Catani S. KI und die Künste. Online-Vortrag im Begleitprogramm von "hello2AI", online // https://www.twitch.tv/videos/959002492
3. Digitalität und Literalität. Zur Zukunft der Literatur / Hrsg. von H. Segebeng, S. Winko. München: Wilhelm Fink Verlag, 2005. 341 S. https://digi20.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb00041567_00002.html

4. Menschmaschinen / Maschinenmenschen in der Literatur. Golems, Roboter, Androiden und Cyborgs als das dritte Geschlecht / Hrsg. von D. Brötz. Innsbruck: university press, 2023. 222 S. https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/59862/1/10.15203-99106-087-1.pdf

Перелік текстів для читання:

5. Еггерс Д. Сфера / пер. з англ. Тараса Бойка. Львів: Вид. Старого Лева, 2017. 520 с.
6. Ішіґуро К. Клара і Сонце / пер. з англ. Ганни Лелів. Львів: Вид. Старого Лева, 2021. 312 с.
7. Мак'юен І. Свій серед машин / пер. з англ. М. Семашеної. Київ: КМ-Букс, 2019. 268 с.
8. Dziuk A. Das Ting. München: bolt, 2019. 463 S.
9. Edelbauer R. Dave. Stuttgart: Klett-Cotta, 2021. 430 c.
10. Eggers D. Der Circle. Köln: Kiepenheuer & Witsch, 2014. 559 S.
11. Eggers D. Every. Köln: Kiepenheuer & Witsch, 2021.578 S.
12. Glanz B. Automaton. Berlin, München: Berlin Verlag, 2022. 287 S.
13. Glanz B. Pixeltänzer. Frankfurt am Main: Schöffing, 2020.252 S.
14. Glavadetscher M. Die Erfindung des Ungehorsams. Zürich: Unionsverlag, 2021. 278 S.
15. Ishiguro K. Klara und die Sonne. München: Blessing, 2021. 350 c.
16. Kehlmann D. Mein Algorithmus und Ich. Hamburg: Klett-Cotta, 2021. 63 S.
17. McEwan I. Maschinen wie ich. Zürich: Diogenes, 2019.495 S.